

Genişletilmiş Özet

Tütün kullanımı, dünya çapında önlenebilir ölümlerin başında gelen nedenlerden birisidir ve bulaıcı hastalıkların küresel artışına değiştirebilecek bir risk faktörüdür. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre, 2030 yılına kadar tütüne bağlı ölümlerin 8 milyondan fazla olacağı ve bu durumun kardiyovasküler ve pulmoner sistemleri hedef alacağı tahmin edilmektedir. DSÖ'ye göre, dünya çapında her 7 milyondan fazla ölümün ve yüz milyonlarca dolarlık zararın nedeninin tütün olduğu tahmin edilmektedir.

Tütün ve tütün ürünleri kullanımı genellikle ergenlik döneminde başlar ve devam eder. Üniversite öğrencilerinde ise tütün tüketimi öğrenimlerinin başlangıcında evden ve aileden ayrılma, farklı bir çevreye uyum, eğitim ve yaşam koşullarının zorluğuna bağlı olan sorunlar ile karşılaştıklarında sigara ve tütün ürünlerine başlama durumu ile karşı karşıya gelirler. Kendilerini kanıtlama, arkadaşları arasında sosyalleşme, merak ve özentisi sigaraya başlama isteğini tetikleemektedir.

Üniversite öğrencileri arasında sigara kullanımının yanısıra nargile kullanımında popüler hale gelmiştir. Nargilenin popülaritesindeki bu artış, kısmen nargilenin dumanı filtrelediği ve onu diğer tütün kullanım şekillerine göre daha az zararlı hale getirdiği yönündeki yanlış algıdan kaynaklanmaktadır. Nargile tütününün dumanı akciğer tümörlerine sebebiyet veren polisiklik aromatik hidrokarbonlar, akciğer iltihabına neden olan toksik aldehit bileşikleri, kardiyovasküler hastalığa neden olabilen yüksek düzeyde karbonmonoksit ve bağımlılığa neden olan nikotin gibi kanserojenler içermektedir. Dolayısıyla nargile tüketimi kanser, akciğer hastalığı, kardiyopulmoner hastalık, bağımlılık ve diğer hastalıklara neden olabilmektedir. Bu sebeple nargile içiminin de halk sağlığını tehdit etmesi nedeniyle etkili politikalarla kontrol altına alınması gerekmektedir. Bu çalışmada Üsküdar Üniversitesi öğrencileri arasında tütün ve tütün ürünleri kullanımı alışkanlıkları incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmamız Ocak-Şubat 2021 tarihleri arasında Google Forms anketi kullanılarak yapılmıştır. Ankette Üsküdar Üniversitesi öğrencilerinin tütün ve tütün ürünlerini kullanma alışkanlıklarını ölçmeye yönelik sorular sorulmuştur. Anket 3 fakülte ve 1 meslek yüksekokulu öğrencilerine uygulanmıştır. Çalışmaya katılan 2 fakülte ve meslek yüksekokulu sağlık disiplinleri alanında (Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Meslek Yüksekokulu); 1 fakülte ise sağlık disiplinleri dışındadır (Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi). Anketin katılımcı kitlesi Üsküdar Üniversitesi'ndeki Lisans ve Ön Lisans öğrencileridir. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına göre olup her cinsiyet ve sınıftan toplam 1282 öğrenci katılmıştır. Katılımcılara toplanacak verilerin akademik çalışma amaçlı kullanılacağı bilgisi verilmiştir. Ankette yanıtların doğruluğunu ölçmek için 6 tane kontrol sorusuna yer verilmiştir. 28 öğrenci bu kontrol sorularına hatalı cevaplar vermiş ve çalışmadan çıkarılmıştır. %98.20'lik kabul edilen yanıt oranı ile araştırma 1259 öğrencinin katılımıyla sonuçlanmıştır. Anket Türkçe olarak hazırlanmıştır. Ankette 5 bölüm ve toplam 56 soru bulunmaktadır. Ankette katılımcılara çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin sosyo demografik bilgilerinin (yaş, cinsiyet, fakülte/yüksekokul, öğrenim seviyeleri, medeni durum, ikamet, tütün ve tütün ürünü kullanma durumu) toplandığı ilk bölüm (8 soru) herkes için ortakken daha sonra tütün ve tütün ürünleri kullanma alışkanlıklarına göre farklı sorulara yönlendirilmektedirler. Çalışma 4 farklı senaryo üzerinden yürütölmüştür: Sigara kullanma, nargile/elektronik nargile kullanma, hem sigara hem de nargile/elektronik nargile kullanma, hiçbir tütün ve tütün ürünü kullanmama. Bu sayede her öğrencinin alışkanlığına uygun soruları yanıtlaması sağlanmıştır.

Üsküdar Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylanan çalışmamızın sonucunda Üsküdar Üniversitesi öğrencileri arasında tütün ürünleri kullanım oranı % 28 (% 23 sigara, %2.1 nargile, % 3.7 sigara ve nargile) olarak ölçölmüştür. Erkeklerin %52.8 kadınların %76.8'i herhangi bir tütün ürünü kullanmamaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 20.81±3.01dir. Fakülteleere göre 28.7 ile Mühendislik ve Doğa bilimleri Fakültesi en yüksek, Tıp Fakültesinde herhangi bir tütün ürünü kullanmayanların sayısı en fazla (%81.8) olduğu görölmüştür.

Üsküdar Üniversitesi öğrencileri arasında gönüllü öğrencilerle yürütölmüş olan bu çalışmada katılımcı gönüllü öğrencilerin %77.2'nin kadın, %22.8'inin erkek olduğu görölmüştür. Fakülteleere göre baktığımızda öğrencilerin %47.9'u Sağlık hizmetleri Meslek Yüksekokulu, %34.4'ü Sağlık Bilimleri Fakültesi, %13.3'ü Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi ve %4.4'ü Tıp Fakültesinden katılım sağlamıştır. Katılımcıların büyük bir bölümü (%97.8'i) bekar %2.2'si evlidir. Tütün kullanımına etken olan aileden uzak kalma, yurttan ya da tek başına evde arkadaşlarla birlikte kalma gibi etkenleri değerlendirdiğimizde üniversitemiz öğrencilerinin %85.1 gibi büyük bir oranı aileleri ile birlikte yaşadığı, %5.2'sinin yurttan ve %9.7'sinin tek başına ya da arkadaşlarla evde kaldıkları görölmüştür. Tütün ve tütün ürünleri kullanımına baktığımızda ise %71.3 oranında öğrencinin hiçbir tütün ürünü kullanmadığı %23'ünün sigara kullandığı, %2.1'nin nargile / elektronik sigara kullandığı, %3.7'sinin ise her üçünde kullandığı görölmüştür. Öğrenci sigaraya başlama yaşının 14-18 yaş aralığı olan ergenlik döneminde daha yüksek olduğu (%41.30) 18 yaşından sonra başlayanların oranı ise %36.96 ve 14 yaş altı başlayanların oranı %21.74 olduğu görölmüştür.

Bu çalışmada katılımcıların büyük kısmının kadın olduğu ve öğrencilerin aileleri ile birlikte yaşayan kesimin yüzdesinin fazla oluşu sigara kullanımını azalttığı düşöndürmektedir. Sigaraya başlama yaşının ise ergenlik döneminde daha fazla göröldüğü tespit edilmiştir. Sigara kullanan ve aynı zamanda nargile de kullanan öğrencilerin bağımlı olduklarını kabul etmesi ise %50.00 ile %56.94 arasındaki öğrencilerin %39.3'ünün sigarayı bırakmayı hiç denememiş olması ise tütün ve tütün ürünlerinin sağlık açısından tehlikeli olduğunun algılayamaması ya da bağımlılığı kabul etmeme düşöncesinde olduklarını göstermektedir. Yine çalışmanın sonucunda sigara ve nargile kullanımına ilk olarak arkadaşları ile başlayanların oranının %56.52 olması, tütün ve tütün ürünlerine başlamada arkadaşların etkisinin

önemini göstermektedir. Öğrencilerin sigara bırakma denemeleri ise % 47.83 oranında bir haftayı geçmediği görülmüştür. Sigarayı bırakma konusunda yardım almayı kabul etme durumları %49.65'i yardım almayı kabul ederken, %41.32'si yardım almayı kabul etmeyeceğini %9.03 ise yardım aldığını belirtmektedir.

Tüm sonuçları değerlendirdiğimizde aile yanında yaşayan öğrencilerde ve kadınlarda tütün ve tütün ürünleri kullanımının azaldığı görülmüştür. Ayrıca tütün ve tütün ürünlerinin kullanımında ergenlik dönemi ve arkadaş çevresinin etkin olduğu görülmüştür. 14 yaş altında ise sigaraya başlayan öğrencilerin ise %21.74 lük bir kısmı oluşturması dikkate değer bir sonuçtur. Öğrencilerin bağımlı olduğunu kabul etmesi ve yardım kabul etmem cevabının yüksek olması, öğrencilerin sigara bırakma konusunda yardıma ve bilgilendirilmeye ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Elektronik sigara kullanımı ile ilgili sorulan soruda cevabın %47.83'ünün önceden kullanım cevabını vermesi öğrencilerin sigaraya alternatif yöntemlere başvurduğunu göstermektedir.

Yapılan çalışmada Üsküdar Üniversitesi öğrencilerinin büyük oranda tütün ve tütün ürünleri kullanmadıkları görülmüştür. Bu duruma etken olan faktörlere baktığımızda öğrencilerin büyük bir bölümünün aileleri ile yaşıyor olması, ayrıca ankete katılan gönüllü öğrencilerin büyük bölümünün Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu gibi sağlık mesleklerini seçen öğrencilerden oluşmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Sigaraya başlama yaşının ise bilindiği gibi ergenlik döneminde ve arkadaşların etkisi ile olduğu görülmektedir. Tütün ve tütün ürünleri kullanan öğrencilerin büyük bir kısmının (%56.94) bağımlılığı kabul etmesi ve %41.32'sinin sigarayı bırakmada yardım kabul etmemesi üzerinde durulması gereken bir durumdur. Çünkü diğer bağımlılık türlerinde olduğu gibi tütün ve tütün ürünlerinin bağımlılığı da tedavi edilebilmektedir. Bu konuda öğrenciler sigara ve tütün ürünleri kullanmamaya teşvik edilmeli, nasıl bırakabilecekleri konusunda eğitim verilmesi gerekmektedir. Bu konuda çeşitli sosyal faaliyetlerle öğrenciler teşvik edilmelidir. Nargile tütününün sigaradan zararsız olduğu algısının yanlış olduğu ya da elektronik sigaranın sağlığa zarar vermediği düşüncesinin yanlış olduğu öğrencilere anlatılmalıdır. Üniversitemizde kulüp çalışmaları ile bağımlılığın tehlikeleri çeşitli faaliyetlerle sürekli vurgulanmaktadır ve ilerleyen dönemlerde dumansız kampüs adı altında bir proje başlatılması planlanarak öğrencilerin tütün ve tütün ürünleri kullanım alışkanlıklarından uzaklaştırılması planlanmaktadır.